

Original Article

Revisiting the Role of Peaceful Means of Dispute Settlement in the Preah Vihear Temple Dispute

Ngo Thi Trang*, Bui Thu Thuy

Diplomatic Academy of Vietnam, 69 Chua Lang, Lang Ward, Ha Noi, Vietnam

Received 4th July 2025

Revised 25th December 2025; Accepted 16th April 2026

Abstract: The border and sovereignty dispute surrounding the Preah Vihear Temple (“Preah Vihear Dispute”) between Cambodia and Thailand is one of the most prolonged and complex conflicts in Southeast Asia. To resolve the dispute, Cambodia and Thailand have employed peaceful measures ranging from negotiation and mediation to judicial means. Among these, the International Court of Justice (ICJ) has examined the case twice, first in 1962 and again in 2013. However, the issue of the border demarcation around the Preah Vihear Temple remains unresolved. As a result, tensions in the area have remained until now. On May 28, 2025, military forces from Cambodia and Thailand clashed at the border area between Preah Vihear Province (Cambodia) and Ubon Ratchathani Province (Thailand), resulting in the death of a Cambodian soldier. The border dispute between the two nations has once again escalated. Both governments have expressed their intention to resolve the dispute peacefully on the basis of international law. However, the complex internal political dynamics of each country are making these efforts increasingly difficult. This article will provide an overview of the Preah Vihear Dispute; reiterate the obligation of States to resolve disputes through peaceful means in accordance with international law; analyze and assess the successes and limitations of applying these measures to the Preah Vihear case; and offer a forecast on the viability of peaceful measures in resolving the conflict between Cambodia and Thailand.

Keywords: Dispute settlement, Preah Vihear Dispute, peaceful means.

* Corresponding author.

E-mail address: trangngo.dav@gmail.com

<https://doi.org/10.25073/2588-1167/vnuls.4793>

Nhìn lại vai trò của các biện pháp giải quyết tranh chấp hòa bình trong tranh chấp đền Preah Vihear

Ngô Thị Trang*, Bùi Thu Thủy

Học viện Ngoại giao, 69 Chùa Láng, Phường Láng, Hà Nội, Việt Nam

Nhận ngày 4 tháng 7 năm 2025

Chỉnh sửa ngày 25 tháng 12 năm 2025; Chấp nhận đăng ngày 16 tháng 4 năm 2026

Tóm tắt: Tranh chấp biên giới và chủ quyền xung quanh khu vực Đền Preah Vihear (“Tranh chấp Preah Vihear”) giữa Campuchia và Thái Lan là một trong những tranh chấp kéo dài và phức tạp nhất khu vực Đông Nam Á. Để giải quyết tranh chấp, Campuchia và Thái Lan đã sử dụng các biện pháp hòa bình từ đàm phán, trung gian đến các biện pháp tài phán. Trong đó, Tòa án Công lý quốc tế đã hai lần đưa ra phán quyết vào năm 1962 và năm 2013 nhưng vẫn chưa giải quyết triệt để được vấn đề đường biên giới khu vực xung quanh ngôi đền Preah Vihear. Do đó, tình hình xung đột ở khu vực này vẫn tiếp diễn âm ỉ cho đến ngày nay. Ngày 28/5/2025, quân đội hai nước đã đụng độ ở khu vực biên giới giữa tỉnh Preah Vihear (Campuchia) và tỉnh Ubon Ratchathani (Thái Lan) khiến một binh sĩ Campuchia thiệt mạng. Tranh chấp biên giới giữa hai nước một lần nữa lại trở nên căng thẳng. Chính phủ hai nước đều bày tỏ quan điểm giải quyết tranh chấp hòa bình trên cơ sở luật pháp quốc tế. Tuy nhiên, những diễn biến chính trị nội bộ phức tạp của hai nước đang khiến những nỗ lực này ngày càng trở nên khó khăn hơn. Bài viết này sẽ giới thiệu tổng quan về Tranh chấp Preah Vihear; nhắc lại nghĩa vụ giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình của các quốc gia theo luật quốc tế; phân tích, đánh giá những thành công và hạn chế của việc áp dụng các biện pháp này đối với Tranh chấp Preah Vihear, đồng thời đưa ra dự báo về tính khả thi của các biện pháp hòa bình trong việc giải quyết xung đột giữa Campuchia và Thái Lan.

Từ khóa: Giải quyết tranh chấp, tranh chấp Preah Vihear, các biện pháp hòa bình.

1. Mở đầu

Đền Preah Vihear là một ngôi đền cổ thờ thần Shiva của đạo Hindu, được xây dựng trên núi Dangrek thuộc tỉnh Preah Vihear của Campuchia. Ngôi đền nằm ở mỏm đá là ranh giới tự nhiên giữa Thái Lan và Campuchia. Ngôi đền được Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hợp Quốc (UNESCO) công nhận là di sản văn hóa thế giới năm 2008 [1].

Ngày 28/5/2025, một vụ đụng độ vũ trang đã xảy ra giữa quân đội Thái Lan và Campuchia tại khu vực biên giới tranh chấp giữa tỉnh Ubon Ratchathani (Đông Bắc Thái Lan) và tỉnh Preah

Vihear (Campuchia) khiến một binh sĩ Campuchia thiệt mạng. Đáng chú ý, sự việc diễn ra ngay sau khi Hội nghị Cấp cao Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) lần thứ 46 tại Malaysia (26-27/5/2025), nơi lãnh đạo các quốc gia thành viên ASEAN gặp gỡ và thảo luận về hòa bình và ổn định khu vực. Vụ đụng độ này đã khiến quan hệ song phương giữa Campuchia và Thái Lan gia tăng căng thẳng đáng kể, bất chấp việc cả Campuchia và Thái Lan đều tuyên bố ủng hộ giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình, dựa trên nền tảng luật pháp quốc tế. Trên thực tế, xung đột lần này đã leo thang thành giao tranh quân sự trực tiếp dọc biên giới hai nước,

* Tác giả liên hệ.

Địa chỉ email: trangngo.dav.@gmail.com

<https://doi.org/10.25073/2588-1167/vnuls.4793>

với hậu quả ước tính là ít nhất 33 người thiệt mạng, hơn 138.000 người phải sơ tán khỏi biên giới Thái Lan và 23.000 người buộc phải rời bỏ nhà cửa ở Campuchia, trước khi hai bên đạt được thỏa thuận ngừng bắn “ngay lập tức và vô điều kiện lần đầu vào ngày 28/7/2025 [2]. Tháng 10/2025, Campuchia và Thái Lan tiếp tục kí kết Thỏa thuận Hòa bình Kuala Lumpur với sự chứng kiến của Thủ tướng Malaysia và Tổng thống Mỹ [2]. Tuy nhiên, do tranh chấp chưa được giải quyết triệt để, sau một vài tháng tạm lắng, đến giữa tháng 11/2025, các vụ đối đầu tái diễn quanh khu vực biên giới Campuchia và Thái Lan khiến nhiều binh lính và dân thường thiệt mạng [3]. Cuối tháng 12/2025, Campuchia và Thái Lan một lần nữa đạt được thỏa thuận ngừng bắn với sự thúc đẩy của Trung Quốc và ASEAN. Mặc dù tình hình xung đột khu vực đã ổn định hơn kể từ cuối năm 2025 đến nay, chuỗi xung đột giữa Campuchia và Thái Lan đặt ra yêu cầu nhìn nhận lại hiệu quả và vai trò của các cơ chế giải quyết tranh chấp hòa bình trong việc xử lý những xung đột kéo dài, vốn tiềm ẩn nguy cơ đe dọa an ninh và ổn định ở khu vực Đông Nam Á.

Nguyên tắc giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình là một tập quán quốc tế [4], được ghi nhận trong Điều 2 Hiến chương Liên hợp quốc. Bên cạnh các biện pháp pháp ngoại giao truyền thống như đàm phán, trung gian, hòa giải hay sử dụng các cơ chế dàn xếp khu vực theo Điều 33 Hiến chương, Campuchia và Thái Lan cũng đã sử dụng đến biện pháp tài phán. Cho đến nay, các biện pháp hòa bình mà hai nước lựa chọn đã và đang phát huy hiệu quả, song chưa mang lại giải pháp hòa bình bền vững cho khu vực tranh chấp. Trên thực tế, các vụ đụng độ nhỏ vẫn diễn ra giữa quân đội hai nước và luôn tiềm tàng nguy cơ leo thang căng thẳng thành xung đột biên giới bất cứ lúc nào.

Bài viết này sẽ cung cấp tổng quan và cập nhật tình hình tranh chấp Preah Vihear, đồng thời tập trung đánh giá những thành tựu và hạn chế của các biện pháp hòa bình mà Campuchia và Thái Lan đã áp dụng trong việc giải quyết Tranh chấp Preah Vihear. Trên cơ sở đó, bài viết đánh giá, dự báo khả năng áp dụng các biện pháp

hòa bình trong việc giải quyết tranh chấp hiện nay giữa Campuchia và Thái Lan cũng như những tranh chấp khác trong tương lai.

2. Tổng quan về tranh chấp Preah Vihear

Tranh chấp Preah Vihear dai dẳng giữa Campuchia và Thái Lan phản ánh những mâu thuẫn về biên giới do lịch sử để lại. Trong thời kì thuộc địa, Pháp đã thay mặt Campuchia kí kết với Xiêm (Thái Lan) một loạt các Hiệp ước từ năm 1904 đến năm 1907 nhằm mục đích làm rõ ranh giới giữa lãnh thổ bảo hộ của Pháp và lãnh thổ Xiêm. Hiệp ước Pháp - Xiêm năm 1904 ghi nhận thỏa thuận phân chia biên giới tại khu vực Đền Preah Vihear theo đường phân thủy (tức đường phân chia lưu vực sông) dọc theo mỏm đá ở núi Dangrek, mà theo địa hình thực tế thì ngôi đền sẽ nằm trong lãnh thổ của Thái Lan. Theo bản đồ do Ủy ban Phân định biên giới Đông Dương và Xiêm thực hiện (đính kèm Bản đệ trình của Campuchia lên Tòa án Công lý quốc tế (ICJ)) [5], đường ranh giới lệch đi so với đường phân thủy theo Hiệp ước năm 1904, bản đồ ghi nhận Đền Preah Vihear và khu vực mỏm đá xung quanh nằm hoàn toàn trong lãnh thổ Campuchia lúc ấy là thuộc địa của Pháp. Tuy nhiên, đến năm 1953, khi Campuchia giành được độc lập, Thái Lan vẫn đóng quân và kiểm soát khu vực Đền Preah Vihear.

2.1. Phán quyết Tòa án Công lý Quốc tế năm 1961 và năm 1962

Năm 1959, Campuchia đã đưa vụ việc lên ICJ yêu cầu Tòa xác định Campuchia có chủ quyền đối với khu vực đền Preah Vihear và yêu cầu Thái Lan rút quân khỏi khu vực này [5]. Campuchia khẳng định Tòa có thẩm quyền vì Campuchia và Thái Lan đều đã có Tuyên bố chấp nhận thẩm quyền của Tòa. Chính phủ Thái Lan phản đối thẩm quyền của Tòa, cho rằng Tuyên bố ngày 20/5/1950 của Thái Lan gia hạn Tuyên bố ngày 20/9/1929 chấp nhận thẩm quyền của Tòa án thường trực Công lý quốc tế (PCIJ)

không còn hiệu lực vì PCIJ đã giải thể vào năm 1946, do vậy Tuyên bố này không có giá trị chuyên tiếp và không hàm ý chấp nhận thẩm quyền của ICJ.¹ Thái Lan cũng lập luận trong *Vụ Israel kiện Bulgaria*, ICJ đã kết luận rằng việc một quốc gia chấp nhận thẩm quyền của PCIJ không đồng nghĩa với việc quốc gia đó chấp nhận thẩm quyền của ICJ theo khoản 5 Điều 36 Quy chế ICJ [6]. Tuy nhiên, ICJ nhận thấy lập luận của cả hai bên chưa hoàn toàn chính xác và phản ánh đầy đủ ý nghĩa của điều khoản chuyên tiếp này. Trong vụ việc này, Tuyên bố ngày 3/5/1940 gia hạn Tuyên bố ngày 20/9/1929 của Thái Lan đã hết hiệu lực trước khi Thái Lan đưa ra Tuyên bố 1950, và không tự động chuyển tiếp thẩm quyền của PCIJ sang ICJ. Bản thân Tuyên bố ngày 20/5/1950 có thể bị coi là vô hiệu khi cố gắng gia hạn một văn kiện pháp lý không có hiệu lực, nhưng việc Thái Lan nộp lưu chiểu văn kiện này lên Tổng thư ký Liên hợp quốc có thể coi là một hành vi pháp lý đơn phương chấp nhận thẩm quyền của ICJ mà không phải tòa nào khác vì Thái Lan chắc chắn phải biết PCIJ đã giải thể [6]. Vì vậy, Tòa kết luận Tòa có thẩm quyền và tiếp tục xem xét đến nội dung thực chất của vụ kiện.

Campuchia yêu cầu Tòa công nhận giá trị pháp lý của đường biên giới được thể hiện trên bản đồ do Ủy ban Liên hợp hoạch định biên giới vẽ và công bố trên cơ sở Hiệp ước Pháp – Xiêm năm 1907. Trong khi đó, Thái Lan không công nhận chủ quyền của Campuchia đối với Đền Preah Vihear dựa trên bản đồ này. *Thứ nhất*, Thái Lan lập luận rằng bản đồ này không có hiệu lực pháp lý ràng buộc vì đây không phải là kết quả hoạch định chính thức của Ủy ban Liên hợp hoạch định biên giới được thành lập theo Hiệp ước Pháp – Xiêm 1904, văn kiện duy nhất xác định đường biên giới đã được các bên đồng thuận. *Thứ hai*, bản đồ có sai sót nghiêm trọng vượt quá thẩm quyền điều chỉnh của Ủy ban [7]. Đồng thời, Thái Lan cũng khẳng định chủ quyền của mình đối với Đền Preah Vihear xuất phát từ

thỏa thuận về đường biên giới theo Điều 1 của Hiệp ước 1904, theo đó khu vực Đền Preah Vihear nằm ở phía Thái Lan, và Thái Lan đã liên tục thực thi chủ quyền hoàn toàn và liên tục tại khu vực này [6].

Ngày 15/6/1962, Tòa đưa ra phán quyết có lợi cho Campuchia, kết luận i) lãnh thổ nơi ngôi đền Preah Vihear tọa lạc thuộc về Campuchia và ii) Thái Lan có nghĩa vụ rút quân khỏi Đền Preah Vihear và “khu vực lân cận” thuộc lãnh thổ Campuchia [7]. Để làm rõ quốc gia có chủ quyền đối với Đền Preah Vihear, ICJ phải làm rõ hiệu lực pháp lý của bản đồ hoạch định biên giới về mặt hình thức và thực tiễn. Ủy ban Liên hợp hoạch định biên giới được thành lập theo Hiệp định năm 1904 không còn hoạt động khi bản đồ này được công bố vào năm 1907, và nội dung của bản đồ cũng không được thực hiện theo bất kỳ thảo luận hoặc hướng dẫn nào do Ủy ban này đưa ra trước khi nó dừng hoạt động. Do đó, về mặt hình thức, tại thời điểm công bố, bản đồ này không có giá trị pháp lý ràng buộc. Tuy nhiên, Tòa nhận thấy rằng về mặt thực tiễn, bản đồ này đã được các bên thừa nhận và có giá trị ràng buộc. Bản đồ này đã được công bố không chỉ với Pháp, Xiêm mà còn được gửi rộng rãi đến chuyên gia ở nhiều quốc gia, đến phái bộ của Xiêm ở Anh, Đức, Nga và Hoa Kỳ, và được nhắc đến như là kết quả của quá trình hoạch định biên giới của Ủy ban Liên hợp quốc [7]. Các cơ quan và cá nhân có thẩm quyền cấp cao của Xiêm như các thành viên của hoàng gia, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao, Bộ trưởng Bộ Nội vụ và các thành viên của Ủy ban Liên hợp thông qua hành vi của mình đã gián tiếp công nhận tính chính danh của bản đồ này [7]. Việc Thái Lan đã biết về sự tồn tại của bản đồ này cũng như tầm quan trọng của Đền Preah Vihear nhưng không đưa ra phản đối dưới bất kỳ hình thức nào trong suốt nhiều năm đã tạo thành sự ngầm thừa nhận (*acquiescence*) đối với chủ quyền của Campuchia, và không có căn cứ để làm vô hiệu đường biên giới tại Preah Vihear [7]. Thái Lan không thể viện dẫn lí do

¹ Theo khoản 5 Điều 36 Quy chế ICJ, ICJ kế thừa quy chế thành viên từ PCIJ, và do vậy các quốc gia đã chấp nhận thẩm quyền của PCIJ đều được coi là chấp nhận thẩm quyền của ICJ, trừ khi quốc gia đó báo lưu tuyên

bỏ chấp thuận thẩm quyền của PCIJ tại thời điểm tòa này giải thể [8].

nhằm lẫn lộn căn cứ để bác bỏ sự ngầm thừa nhận, vì chính hành vi “không hành động” của Thái Lan đã dẫn đến sai sót này. Bản đồ đã thể hiện rõ ràng khu vực Đền Preah Vihear nằm hoàn toàn về phía Campuchia, và Thái Lan có nghĩa vụ tiến hành điều tra hoặc phản đối khi có sự khác biệt giữa thỏa thuận và thực tế. Tòa phân biệt sai sót kỹ thuật và sai sót pháp lý, khẳng định sai sót kỹ thuật ban đầu khi thực hiện hoặc tiếp nhận bản đồ không làm mất giá trị của thực tiễn về sự chấp nhận của các bên đối với đường biên giới được ghi nhận trên bản đồ đó [7]. Tuy vậy, ngày 3/7/1962, Thái Lan vẫn ra tuyên bố không đồng ý với phán quyết của Tòa, không công nhận đường biên giới trên bản đồ, nhưng vẫn sẽ tuân thủ phán quyết như là nghĩa vụ của thành viên Liên hợp quốc theo Điều 94 Hiến chương [8].

2.2. Xung đột năm 2008

Khu vực biên giới gần Preah Vihear lại trở nên căng thẳng sau khi Campuchia nộp đơn đề xuất UNESCO công nhận Đền Preah Vihear là Di sản Thế giới năm 2008. Phạm vi khu vực được đề xuất bao gồm một khu vực lân cận thuộc lãnh thổ tranh chấp với Thái Lan. Hành động này đã kích động tư tưởng chủ nghĩa dân tộc tại Thái Lan, Thái Lan cho rằng các khu vực xung quanh ngôi đền thuộc lãnh thổ Thái Lan [9]. Ngày 24/7/2008, hai nước tiến hành đàm phán song phương cố gắng giải quyết bất đồng tại Siem Reap nhưng thất bại. Ngày 7/8/2008, hai bên tiếp tục đàm phán lần hai tại Thái Lan nhưng vẫn không đạt được kết quả. Từ năm 2008 đến năm 2011, khu vực biên giới trở nên căng thẳng với sự hiện diện và hoạt động quân sự của quân đội hai nước. Nhiều cuộc đụng độ đã gây ra thương vong và khiến hàng nghìn người phải sơ tán, ảnh hưởng đến hòa bình và ổn định chung của khu vực. Đặc biệt, vào tháng 02/2011, xung đột vũ trang trở nên nghiêm trọng hơn, với ít nhất 8 người chết. Cả Thái Lan và Campuchia đều đã gửi công hàm cho Chủ tịch Hội đồng Bảo an (HĐBA) Liên hợp quốc để báo cáo tình hình. Ngày 14/2/2011, HĐBA họp kín, nghe báo cáo nhanh từ Indonesia với tư cách Chủ tịch ASEAN và nghe phát biểu của Campuchia và Thái Lan.

Tuy nhiên, sau đó HĐBA đã chỉ ra thông cáo báo chí thể hiện quan ngại lớn trước những diễn biến mới, kêu gọi các bên kiềm chế, tránh làm căng thẳng thêm tình hình, và thúc đẩy các bên ngừng bắn lâu dài [10].

Ngày 28/4/2011, Campuchia nộp đơn đề nghị ICJ giải thích phán quyết năm 1962 nhằm xác định rõ hơn chủ quyền lãnh thổ của Campuchia đối với Đền Preah Vihear và khu vực xung quanh. Ngày 18/7/2011, Tòa ra quyết định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời, buộc hai nước rút quân khỏi khu vực tranh chấp [11]. Ngày 11/11/2013, Tòa ra phán quyết giải thích rõ phán quyết năm 1962, khẳng định chủ quyền của Campuchia đối với Đền Preah Vihear và khu vực lân cận quanh mỏm Preah Vihear [12]. Sau đó, tình hình trên thực địa dịu đi và hai bên tiếp tục quản lý biên giới bằng các cơ chế hợp tác chung sẵn có.

2.3. Xung đột năm 2025

Tháng 2/2025, một nhóm người Campuchia đã mặc trang phục truyền thống và hát quốc ca Campuchia tại Đền Prasat Ta Muen Thom, một ngôi đền cổ nằm ở tỉnh Surin của Thái Lan, hiện nay do phía Thái Lan kiểm soát [13]. Đây được cho là một hành động mang tính biểu tượng nhằm khẳng định chủ quyền, dẫn đến xung đột giữa binh sĩ hai nước. Ngày 28/5/2025, binh sĩ khu vực biên giới của hai nước đã đụng độ trực tiếp, khiến căng thẳng leo thang. Cuộc đấu súng kéo dài 10 phút đã làm một lính Campuchia tử vong. Ngay sau đó, Campuchia và Thái Lan đã lên tiếng kêu gọi quân đội hai nước kiềm chế, đồng thời thúc đẩy các vòng đàm phán song phương giữa Bộ Quốc phòng hai nước. Hai quốc gia khẳng định ưu tiên cơ chế giải quyết tranh chấp biên giới thông qua các cơ chế hiện có như Ủy ban liên hợp hoạch định biên giới đất liền Thái Lan – Campuchia (Thailand-Cambodia Joint Commission on Demarcation for Land Boundary – JBC) và Ủy ban Biên giới chung (General Border Committee – GBC) [14]. Ngày 14/6/2025, phiên họp lần thứ 6 của JBC đã được tổ chức tại Campuchia sau 12 năm gián đoạn. Thái Lan mong muốn sử dụng các biện pháp

ngoại giao, trong khi Campuchia muốn đưa tranh chấp biên giới liên quan đến các quần thể Đền Ta Moan Thom, Ta Moan Toch, Ta Krabei và khu vực Tam Giác Ngọc lên ICJ [15]. Ngày 14/6/2025, Chủ tịch Thượng viện Campuchia Hun Sen và Thủ tướng Thái Lan Paetongtarn đã có cuộc điện đàm kéo dài hơn 17 phút. Thủ tướng Thái Lan khẳng định lập trường giải quyết vấn đề biên giới với Campuchia bằng các biện pháp hòa bình và trên cơ sở hợp tác song phương. Tuy nhiên, ngày 18/6/2025, Campuchia làm rõ nội dung điện đàm này khiến dư luận Thái Lan phẫn nộ. Quan hệ song phương giữa hai nước trở nên căng thẳng với nhiều diễn biến phức tạp, như Thái Lan triệu tập đại sứ nước này tại Campuchia về nước để tham vấn; Thái Lan cắt internet, đóng cửa biên giới. Tòa án Hiến pháp Thái Lan đã ra quyết định đình chỉ chức vụ của Thủ tướng Thái Lan để điều tra về cuộc điện đàm riêng với lãnh đạo Campuchia [16]. Phía Campuchia cũng thông báo cắt giảm nhập khẩu một số sản phẩm từ Thái Lan và hạn chế đi lại khu vực biên giới hai nước. Quan hệ ngoại giao giữa hai nước bị ảnh hưởng nghiêm trọng khi hai bên liên tiếp cáo buộc lẫn nhau vi phạm luật pháp quốc tế tại khu vực biên giới. Ngày 16/7/2025, một nhóm binh sĩ Thái Lan đã bị thương do giẫm phải mìn khi đi tuần tra ở tỉnh Ubon Ratchathani. Thái Lan cáo buộc Campuchia vi phạm Công ước về Cấm Sử dụng, Dự trữ, Sản xuất và Chuyển giao mìn sát thương cá nhân và về việc tiêu hủy chúng (Công ước Ottawa) và cài đặt mìn mới trên lãnh thổ Thái Lan. Campuchia phủ nhận và cho rằng binh sĩ Thái Lan đã đi chệch khỏi tuyến đường tuần tra đã được thỏa thuận và kích nổ những quả mìn cũ còn sót lại từ sau chiến tranh [17].

Các hoạt động trả đũa tiếp tục diễn biến nhanh, phức tạp, khó lường làm tranh chấp ngày càng căng thẳng, khó giải quyết dứt điểm. Đỉnh điểm, các cuộc đụng độ vũ trang đã bùng phát giữa Thái Lan và Campuchia tại những khu vực biên giới tranh chấp lâu nay, ảnh hưởng nghiêm trọng đến hòa bình và an ninh chung của khu vực. Sau 5 ngày giao tranh căng thẳng, ngày 28/7/2025, Campuchia và Thái Lan đã đạt được thỏa thuận ngừng bắn, đồng ý rút quân và chấp

nhận cơ chế giám sát từ ASEAN. Tuy nhiên, kể cả khi đã đạt được thỏa thuận ngừng bắn, nhiều nguồn tin cho biết quân đội các bên vẫn tiếp tục đụng độ căng thẳng tại khu vực biên giới [18]. Bên lề Hội nghị Cấp cao ASEAN lần thứ 47 tại Malaysia, Campuchia và Thái Lan tiếp tục kí kết Thỏa thuận Hòa bình Kuala Lumpur nhằm nhằm củng cố lệnh ngừng bắn, thiết lập cơ chế giám sát chung và thúc đẩy tiến trình giải quyết hòa bình [4]. Tuy nhiên, ngày 11/11/2025, Hội đồng An ninh Thái Lan ra tuyên bố đình chỉ thực hiện thỏa thuận này sau khi binh sĩ Thái Lan bị thương gần khu vực biên giới [19]. Căng thẳng leo thang khi Thái Lan cáo buộc Campuchia đã đặt mìn tại khu vực biên giới. Campuchia bác bỏ cáo buộc, đồng thời cho rằng Thái Lan xâm phạm khu vực lãnh thổ đã được ICJ xác nhận thuộc Campuchia theo Phán quyết năm 1962 [20]. Đầu tháng 12/2025, diễn biến giao tranh trở nên phức tạp hơn khi quân đội hai bên liên tiếp thực hiện các cuộc đánh bom, không kích, kể cả khi đang tiến hành đàm phán [3]. Với sự thúc đẩy của Trung Quốc và ASEAN, hai bên đã nối lại đàm phán tại Hội nghị đặc biệt lần thứ 3 của GBC diễn ra tại khu vực nằm giữa Tỉnh Chanthaburi (Thái Lan) và Tỉnh Pailin (Campuchia) [21]. Dưới sự giám sát của Nhóm quan sát viên ASEAN (AOT), hai nước đã thông qua Tuyên bố chung ngày 27/12/2025, theo đó đồng ý ngừng bắn và sử dụng vũ khí, chấm dứt tấn công các mục tiêu dân sự và quân sự trong mọi trường hợp [22]. Cùng với thỏa thuận này, Trung Quốc tiếp tục thể hiện vai trò trung gian tích cực khi tổ chức đối thoại ba bên để củng cố lệnh ngừng bắn, tăng cường lòng tin chính trị và trao đổi thông tin [23]. Đến nay, mặc dù tranh chấp vẫn còn âm ỉ nhưng giới hạn ở mức tăng cường hiện diện quân sự và tuần tra, chưa bùng phát thành xung đột vũ trang nghiêm trọng.

3. Nghĩa vụ giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình

Từ sau Chiến tranh Thế giới thứ hai, nguyên tắc giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình được công nhận, áp dụng rộng rãi và là

nghĩa vụ bắt buộc đối với tất cả các quốc gia. Khoản 3 Điều 2 Hiến chương Liên hợp quốc quy định các quốc gia có nghĩa vụ giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình, trở thành cơ sở pháp lý quan trọng nhất để xây dựng các quy phạm pháp luật về hòa bình giải quyết tranh chấp. Nguyên tắc này được củng cố, cụ thể hóa và phát triển thông qua Nghị quyết 2625 (XXV) ngày 24/10/1970 thông qua Tuyên bố về các nguyên tắc của luật quốc tế điều chỉnh quan hệ hữu nghị giữa các quốc gia và Tuyên bố Manila ngày 15/11/1982 về hòa bình giải quyết tranh chấp quốc tế của Đại hội đồng Liên hợp quốc. Về cơ bản, các quốc gia có nghĩa vụ giải quyết tranh chấp quốc tế bằng các biện pháp hòa bình theo cách thức không gây hại đến hòa bình, an ninh và công lý quốc tế [24]. Các quốc gia không có nghĩa vụ bắt buộc phải giải quyết tranh chấp, nhưng không được làm phức tạp tranh chấp, và phải nhanh chóng tìm kiếm giải pháp cho các tranh chấp một cách nhanh chóng và hòa bình. Nguyên tắc giải quyết tranh chấp hòa bình cũng khẳng định quốc gia không được sử dụng vũ lực hoặc đe dọa sử dụng vũ lực chống lại toàn vẹn lãnh thổ hoặc độc lập chính trị của bất kỳ quốc gia nào, và phải hạn chế có hành động làm xấu đi tình huống gây nguy hiểm cho việc duy trì hòa bình, an ninh quốc tế trái với mục đích và nguyên tắc hoạt động của Liên Hợp quốc. Tuyên bố Manila khẳng định Hiến chương Liên hợp quốc là nền tảng của các biện pháp hòa bình giải quyết tranh chấp, và nhấn mạnh vai trò của các cơ chế của Liên hợp quốc như ICJ hoặc HĐBA, đồng thời khẳng định các quốc gia có quyền tự do lựa chọn phương thức giải quyết tranh chấp, nhưng phải thực hiện một cách hòa bình và thiện chí [25].

Điều 33 Hiến chương xác định các biện pháp hòa bình giải quyết tranh chấp, trong đó có thể chia ra thành các biện pháp ngoại giao như đàm phán, trung gian, hòa giải, điều tra, sử dụng các cơ chế dàn xếp khu vực, hoặc các biện pháp tài phán như tòa án, trọng tài. Danh sách các biện pháp được liệt kê ở Điều 33 không hàm ý thứ tự

giải quyết tranh chấp và cũng không giới hạn các biện pháp các bên tranh chấp có thể sử dụng, mà tôn trọng sự lựa chọn của các bên². Đàm phán là biện pháp phổ biến nhất và được ưu tiên sử dụng trong hòa bình giải quyết tranh chấp [26]. Kể cả khi các bên tranh chấp muốn đưa vụ việc ra các thiết chế tài phán quốc tế, các bên vẫn cần đàm phán để nắm bắt lập trường của bên còn lại và có sự đồng thuận về cách thức hoặc cơ quan có thẩm quyền giải quyết vụ việc [27]. Khi tiến hành đàm phán, các quốc gia không buộc phải đi đến một thỏa thuận hay kết luận chung, nhưng phải đảm bảo tiến hành đàm phán một cách thiện chí và có ý nghĩa thực chất, không chỉ mang tính chất hình thức [28]. Trung gian hòa giải là biện pháp giải quyết tranh chấp có sự tham gia của bên thứ ba nhằm hỗ trợ, thúc đẩy các bên tìm ra giải pháp. Bên thứ ba có thể làm cầu nối để các bên tranh chấp đối thoại, trao đổi quan điểm, đưa ra những giải pháp làm giảm căng thẳng, thuyết phục các bên giải quyết tranh chấp thiện chí và hòa bình [29]. Dù áp dụng biện pháp trung gian hòa giải, sự đồng thuận của các bên vẫn là yếu tố cơ bản bắt buộc. Tuy nhiên, những đề xuất hay giải pháp gợi ý của bên thứ ba chỉ mang tính chất khuyến nghị, không ràng buộc các bên.

Khác với các biện pháp đàm phán hay trung gian nói trên, kết quả của biện pháp tài phán giải quyết tranh chấp thông qua trọng tài và tòa án mang tính ràng buộc. ICJ là cơ quan tài phán thường trực của Liên hợp quốc, có thẩm quyền giải quyết tranh chấp giữa các quốc gia hoặc cho ý kiến tư vấn theo đề nghị của các cơ quan của Liên hợp quốc.³ Mặc dù các phán quyết của ICJ chỉ ràng buộc các bên trong tranh chấp, Tòa có thể sử dụng các phán quyết trước đây để giải thích và hướng dẫn áp dụng các quy định của luật quốc tế. Cơ sở quan trọng để áp dụng biện pháp tài phán vẫn là sự thiện chí sẵn sàng giải quyết tranh chấp giữa các quốc gia, vì các cơ quan tài phán không có thẩm quyền đương nhiên, mà phải xuất phát từ sự đồng thuận của các quốc gia.

Theo các quy định của luật pháp quốc tế, Campuchia và Thái Lan có nghĩa vụ áp dụng các

² Xem thêm tại Khoản 1 Điều 33 Hiến chương Liên hợp quốc và phần I (3) và (10) của Tuyên bố Manila.

³ Xem Chương II và Chương IV Quy chế ICJ.

biện pháp hòa bình để giải quyết tranh chấp biên giới một cách thiện chí. Kể cả khi tranh chấp không giải quyết được, các bên phải tiếp tục tìm kiếm các giải pháp hòa bình và không được sử dụng vũ lực hoặc đe dọa sử dụng vũ lực trong bất kỳ trường hợp nào, tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau. Tuy nhiên, việc tranh chấp Preah Vihear có được giải quyết dứt điểm hay không phụ thuộc phần lớn vào ý chí của Campuchia và Thái Lan.

4. Vai trò của các biện pháp hòa bình trong giải quyết tranh chấp Preah Vihear

Từ trước đến nay, Campuchia và Thái Lan đều kiên trì thống nhất quan điểm sử dụng các biện pháp hòa bình để giải quyết tranh chấp Preah Vihear. Hai bên đã áp dụng nhiều biện pháp hòa bình như đàm phán song phương, biện pháp trung gian, và biện pháp tòa án với hi vọng giải quyết dứt điểm tranh chấp. Song, cho đến nay, tranh chấp Preah Vihear vẫn là điểm nóng trên đường biên giới giữa hai nước và có thể bùng phát xung đột với nguy cơ leo thang thành xung đột, căng thẳng bất cứ lúc nào.

4.1. Biện pháp đàm phán

Campuchia và Thái Lan duy trì nhiều cơ chế tham vấn, đàm phán song phương trên nền tảng quan hệ hữu nghị, thiện chí và hợp tác về vấn đề biên giới, trong đó có vấn đề Tranh chấp Preah Vihear. Năm 1997, hai nước đã thành lập JBC với mục tiêu phân định, cắm mốc đường biên giới giữa hai quốc gia. Năm 2000, hai quốc gia tiếp tục ký kết Biên bản ghi nhớ về Khảo sát và Hoạch định Biên giới đất liền nhằm quy định đường biên giới và các điều khoản hoạt động cho JBC. Từ năm 1997 đến nay, hai nước đã tổ chức 10 lần hội nghị JBC luân phiên tại Campuchia và Thái Lan để thảo luận về phân định biên giới trên bộ [30]. Ngoài JBC, hai quốc gia còn thành lập thêm hai cơ chế khác là GBC và Ủy ban Biên giới khu vực (Regional Border Committee – RBC) để lãnh đạo hai nước thảo luận và trao đổi thông tin. GBC là cơ chế hợp tác quân sự song

phương cấp Bộ trưởng Bộ Quốc phòng, còn RBC là cơ chế hợp tác quân sự song phương cấp chỉ huy khu vực [31].

Năm 2008, khi xảy ra xung đột, hai nước đã tiến hành nhiều cuộc đàm phán song phương trong khuôn khổ GBC và JBC với mục tiêu thảo luận các biện pháp ổn định tình hình biên giới [32]. Hai bên thể hiện mong muốn JBC đẩy nhanh tiến độ khảo sát và hoạch định đường biên giới giữa Campuchia và Thái Lan để tránh bùng phát các xung đột tương tự ảnh hưởng đến mối quan hệ hữu nghị giữa hai nước. Tuy nhiên, các cuộc đàm phán không mang lại được giải pháp hòa bình lâu dài, do đó, đến tháng 02/2011, xung đột vũ trang lại trở nên nghiêm trọng hơn với ít nhất 08 người chết [9].

Năm 2025, khi xảy ra xung đột biên giới giữa quân đội hai nước, Campuchia và Thái Lan cũng ngay lập tức sử dụng biện pháp đàm phán song phương. Ngày 14-15/6/2025, hai nước họp JBC tại Campuchia sau 12 năm gián đoạn. Ngay trước phiên họp JBC, Thủ tướng Campuchia Hun Manet tuyên bố vấn đề tranh chấp biên giới liên quan đến các quần thể Đền Ta Moan Thom, Ta Moan Tauch và Ta Krabei, cũng như khu vực Mom Bei (khu vực xảy ra xung đột) sẽ không thuộc chương trình nghị sự của phiên họp do Campuchia đã quyết định đưa vấn đề này ra ICJ để giải quyết [33]. Thủ tướng Campuchia khẳng định sẽ tiếp tục hợp tác với Thái Lan để hoàn tất việc phân định các phần còn lại của biên giới chung thông qua cơ chế JBC. Trong khi đó, Bộ Ngoại giao Thái Lan thông tin, trong cuộc họp, cả hai bên đều nhấn mạnh JBC là cơ chế chính để đàm phán các vấn đề biên giới giữa hai nước và cùng nhau hướng tới giải pháp hòa bình [33]. Mặc dù vậy, căng thẳng giữa hai nước vẫn không có dấu hiệu hạ nhiệt sau đàm phán JBC, nhất là khi tình hình nội bộ giữa hai bên diễn biến phức tạp, với việc rò rỉ ghi âm cuộc điện đàm giữa các lãnh đạo cấp cao.

Như vậy, đàm phán song phương luôn là biện pháp đầu tiên mà Campuchia và Thái Lan lựa chọn để giải quyết tranh chấp Preah Vihear. Các cuộc đàm phán đều được tiến hành một cách tự nguyện, không bắt buộc và song song với những va chạm trên thực địa. Không có nhiều thông tin

cho thấy cụ thể các bên đã đàm phán những nội dung gì, tuy nhiên, có thể thấy thủ tục và nội dung đàm phán đều khá linh hoạt, không có bất kỳ hạn chế nào, và phụ thuộc hoàn toàn vào ý chí của các quốc gia. Năm 2025, hai quốc gia đã quyết định đàm phán JBC chỉ vài ngày sau và chạm trên thực địa, dù cuộc họp này đã bị gián đoạn trong 12 năm. Các bên cũng có thể tự do loại trừ những nội dung, phạm vi tranh chấp không muốn đưa vào chương trình nghị sự của phiên họp. Biện pháp đàm phán được thực hiện đồng thời với các biện pháp giải quyết tranh chấp khác như trung gian hay biện pháp tòa án, song các biện pháp này không có vẻ hỗ trợ nhau trong việc giải quyết tranh chấp Preah Vihear. Campuchia đã loại bỏ việc dự kiến đưa vụ việc lên ICJ khỏi nội dung đàm phán JBC giữa hai nước. Có thể thấy, biện pháp đàm phán thường kéo dài và không thực sự đóng vai trò quan trọng, cũng như không mang lại một giải pháp hiệu quả để giải quyết triệt để tranh chấp. Mặc dù vậy, các cơ chế đàm phán song phương cũng góp phần giảm căng thẳng và là nền tảng cho các giải pháp bền vững trong vấn đề tranh chấp biên giới giữa hai nước.

4.2. Biện pháp trung gian

Bên cạnh đàm phán song phương, Campuchia và Thái Lan cũng tạo điều kiện để bên thứ ba, với vai trò trung gian, góp phần giải quyết tranh chấp. Cụ thể, các tổ chức quốc tế như Liên hợp quốc, ASEAN và các quốc gia đối tác như Indonesia, Malaysia, Mỹ, Trung Quốc có đóng góp nhất định với vai trò trung gian trong giải quyết tranh chấp này.

Năm 2008, Campuchia và Thái Lan đã nhiều lần gửi công hàm đến HĐBA để trình bày các vấn đề tranh chấp.⁴ Campuchia mong muốn HĐBA tham gia hỗ trợ giải quyết tranh chấp, còn Thái Lan khẳng định ưu tiên các biện pháp đối thoại song phương và thông qua ASEAN. Đến

năm 2011, nhận thấy những căng thẳng leo thang ở khu vực lân cận Đền Preah Vihear, HĐBA đã tổ chức họp kín, tạo diễn đàn để Campuchia và Thái Lan báo cáo tình hình theo quan điểm của mỗi bên. Tuy nhiên, sau đó, HĐBA đã không thông qua nghị quyết hay đưa ra khuyến nghị cụ thể mà chỉ ra một thông cáo báo chí nêu quan ngại, kêu gọi các bên kiềm chế ở mức tối đa, tích cực thực hiện các biện pháp hòa bình, trong đó có đối thoại. HĐBA cũng khuyến khích sự nỗ lực chủ động của ASEAN và kêu gọi các bên hợp tác với ASEAN để giải quyết tranh chấp. Khi xung đột năm 2025 xảy ra, Tổng thư ký Liên hợp quốc bày tỏ quan ngại sâu sắc về các cuộc đụng độ vũ trang tại biên giới Campuchia và Thái Lan, kêu gọi cả hai ngay lập tức ngừng bắn. Từ tháng 7/2025 đến tháng 3/2026, đại diện hai nước đã ít nhất 8 lần gửi công hàm lên Tổng thư ký và Chủ tịch HĐBA báo cáo tình hình và yêu cầu Liên hợp quốc xem xét tình hình tranh chấp biên giới, đồng thời tiếp tục bày tỏ quan ngại về việc tuân thủ các cam kết ngừng bắn. Ngày 25/7/2025, HĐBA tổ chức một cuộc họp khẩn cấp để thảo luận về các vụ đụng độ xảy ra ở khu vực này với sự tham gia của đại diện Campuchia và Thái Lan [34]. Campuchia tiếp tục kêu gọi HĐBA thông qua nghị quyết ngừng bắn, nhưng HĐBA nhận định xung đột mới chỉ giới hạn ở khu vực biên giới hai nước, chưa đủ cơ sở để can thiệp; do đó, chưa thông qua bất kỳ nghị quyết nào cụ thể. Thay vào đó, HĐBA khuyến nghị các bên kiềm chế và giải quyết tranh chấp bằng biện pháp ngoại giao [35].

Campuchia và Thái Lan đều là thành viên của ASEAN và là thành viên của Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác ở Đông Nam Á (TAC). Theo quy định của Hiến chương ASEAN, các tranh chấp phi thương mại có thể giải quyết bằng các biện pháp do các bên lựa chọn hoặc theo quy định của TAC. Biện pháp cuối cùng là đệ trình lên Cấp cao ASEAN quyết định.⁵ Ngày 20/7/2008, theo thông cáo Chủ tịch ASEAN, Bộ

⁴ Thư Trưởng Phái đoàn Campuchia tại Liên Hợp Quốc gửi Chủ tịch HĐBA ngày 18/7/2008, S/2008/470; Thư Trưởng Phái đoàn Thái Lan tại Liên Hợp Quốc gửi Chủ tịch HĐBA ngày 21/7/2008, S/2008/474; Thư Trưởng Phái đoàn Thái Lan tại Liên Hợp Quốc gửi Chủ tịch

HĐBA ngày 22/7/2008, S/2008/478; Thư Trưởng Phái đoàn Thái Lan tại Liên Hợp Quốc gửi Chủ tịch HĐBA ngày 25/7/2008, S/2008/490.

⁵ Điều 15 Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác ở Đông Nam Á.

trường các nước thành viên ASEAN đã thể hiện kì vọng Thái Lan và Campuchia sẽ đối thoại để ổn định tình hình biên giới và sẵn sàng cung cấp các hỗ trợ cần thiết để hỗ trợ cho tiến trình đàm phán [36]. Chủ tịch ASEAN, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Singapore khẳng định việc giải quyết tranh chấp giữa Campuchia và Thái Lan không chỉ là công việc nội bộ giữa hai nước mà còn thể hiện uy tín của ASEAN.

Năm 2011, Indonesia với tư cách là Chủ tịch ASEAN đã tích cực tham gia vào việc giải quyết tranh chấp với vai trò trung gian. Campuchia và Thái Lan đã đồng ý một thỏa thuận ngừng bắn, đồng thời cho phép Indonesia gửi quan sát viên đến khu vực bị ảnh hưởng để giám sát cam kết ngừng bắn [37]. Đây là một thỏa thuận có tính chất lịch sử được kì vọng sẽ chấm dứt xung đột quân sự lâu dài giữa hai quốc gia. Tuy nhiên, việc cử quan sát viên từ Indonesia bị đình trệ và chưa thực hiện được vì phía Thái Lan chậm trễ trong việc ký kết các điều khoản chung. Sau đó, Indonesia tiếp tục đóng vai trò trung gian tích cực khi chủ trì cuộc họp JBC Campuchia - Thái Lan (7-8/2011) và cung cấp địa điểm để hai nước tiếp tục họp JBC tại Bogor (Indonesia) ngày 13/2/2012.

Năm 2025, cuộc đụng độ tại biên giới Campuchia – Thái Lan nổ ra ngay khi các lãnh đạo ASEAN đang tham gia Hội nghị Cấp cao ASEAN lần thứ 46 tại Malaysia. Malaysia với vai trò Chủ tịch ASEAN đã ngay lập tức thảo luận với nhà lãnh đạo Campuchia và Thái Lan, tiếp tục kêu gọi hai nước giảm căng thẳng và sử dụng các biện pháp hòa bình [38]. Các quốc gia trong khối ASEAN cũng lên tiếng, bày tỏ quan ngại sâu sắc về vấn đề an ninh trong khu vực, và kêu gọi Campuchia và Thái Lan hướng tới đối thoại, sẵn sàng hỗ trợ các bên giải quyết mâu thuẫn bằng các biện pháp hòa bình. Ngày 28/7/2025, tại Malaysia, Campuchia và Thái Lan đã nhất trí một thỏa thuận ngừng bắn “ngay lập tức và vô điều kiện” nhằm chấm dứt cuộc giao tranh tồi tệ nhất giữa hai quốc gia trong một thập kỷ qua [39]. Hai bên cũng cho phép các quan sát viên từ ASEAN có mặt tại khu vực này để giám sát lệnh ngừng bắn, đảm bảo xung đột không tái diễn. Thời điểm giao tranh căng thẳng trở lại vào

đầu tháng 12/2025, Malaysia với tư cách Chủ tịch ASEAN đã triệu tập Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao ASEAN đặc biệt nhằm thảo luận các biện pháp hạ nhiệt căng thẳng và chấm dứt xung đột, hướng tới mục tiêu hòa bình và ổn định khu vực [22]. Bộ trưởng Ngoại giao Malaysia cũng nhấn mạnh cam kết của nước này trong việc thúc đẩy đối thoại, phù hợp với tinh thần hợp tác, đồng thuận của ASEAN [40]. Bộ trưởng các nước thành viên khẳng định ủng hộ sự điều phối của Chủ tịch ASEAN, khuyến khích các bên tiếp tục thiện chí trao đổi, đàm phán, tận dụng cơ chế khu vực và sự hỗ trợ của các nước đối tác để tìm kiếm giải pháp lâu dài. Có thể thấy, Chủ tịch ASEAN qua các thời kì, đặc biệt vai trò của Malaysia trong năm 2025, đã tích cực hỗ trợ, chứng kiến và thúc đẩy các bên đối thoại hòa bình trong khuôn khổ các cuộc họp của JBC cũng như thông qua các cuộc gặp chính thức và không chính thức [41]. Những nỗ lực thầm lặng, bền bỉ nhưng có tính chiến lược này thể hiện cam kết của Malaysia cũng như của ASEAN trong việc duy trì hòa bình, an ninh trong khu vực, cũng là một phép thử đối với ASEAN về khả năng trở thành trung gian hòa giải tích cực cho các mâu thuẫn có thể xảy ra trong tương lai giữa các quốc gia thành viên.

Bên cạnh ảnh hưởng từ ASEAN, áp lực từ cộng đồng quốc tế cũng có tác động nhất định đến việc đẩy nhanh tiến trình hòa giải giữa Campuchia và Thái Lan. Các đối tác lớn khác như Liên minh Châu Âu, Trung Quốc, Hoa Kỳ cũng liên tục thể hiện quan điểm trước xung đột biên giới tại khu vực này và thúc giục các bên đối thoại, hòa giải. Đặc biệt, xung đột nổ ra trong bối cảnh Mỹ đang cân nhắc áp đặt mức thuế đối ứng mới với nhiều quốc gia, và Tổng thống Donald Trump nhấn mạnh Mỹ sẽ không đàm phán thương mại với cả hai nước nếu xung đột vẫn tiếp diễn [2]. Trong khi đó, Trung Quốc hỗ trợ các bên khôi phục đối thoại song phương và xây dựng niềm tin thông qua trung gian hòa giải thực chất. Từ tháng 7/2025 đến tháng 12/2025, Trung Quốc thường xuyên tổ chức các phiên đối thoại ba bên hoặc các cuộc họp bên lề với đại diện Campuchia và Thái Lan để định hướng các bên thương lượng, đàm phán thiện chí, cởi mở

tôn trọng lẫn nhau [42]. Những áp lực “tích cực” từ dư luận quốc tế chính là cơ chế thực thi đặc thù của pháp luật quốc tế, được vận hành không thông qua biện pháp cưỡng chế trực tiếp, mà thông qua sức ép chính trị, kinh tế và ngoại giao, góp phần định hình hành vi và khuyến khích các quốc gia tuân thủ các nghĩa vụ pháp lý quốc tế.

Bất chấp những nỗ lực trung gian hòa giải của nhiều bên, sự thất bại của thỏa thuận ngừng bắn tháng 7/2025 và thỏa thuận hòa bình tháng 10/2025 có thể được lý giải dưới góc độ pháp lý. Trên thực tế, hai thỏa thuận này chỉ là các tuyên bố và cam kết chính trị, không quy định nghĩa vụ pháp lý ràng buộc, do vậy, hiệu lực cưỡng chế của các thỏa thuận này rất hạn chế. Sau khi chấp thuận ngừng bắn, các bên thiếu lòng tin và tiếp tục nghi ngờ lẫn nhau, không thực sự tuân thủ nguyên tắc tận tâm, thiện chí thực hiện các cam kết quốc tế (*pacta sunt servanda*). Đồng thời, hai thỏa thuận được ký kết chủ yếu dưới sức ép kinh tế và thuế quan của Mỹ, trong khi Campuchia và Thái Lan chưa có cơ hội thực sự trao đổi và giải quyết những nguyên nhân căn bản của tranh chấp. Về mặt nội dung, thỏa thuận ngừng bắn tháng 12/2025 không có nhiều điểm khác biệt, nhưng thỏa thuận này là kết quả của quá trình đàm phán, thương lượng thực chất, thiện chí. Ngay sau khi xung đột xảy ra, Campuchia và Thái Lan đều đề xuất cuộc họp của GBC trong thời gian sớm nhất, và khẳng định sự quyết tâm, chân thành trong việc tìm ra tiếng nói chung. Trong thỏa thuận mới, hai bên khẳng định sẽ duy trì trao đổi trực tiếp và thường xuyên giữa Bộ trưởng Quốc phòng, ngăn chặn tin giả và các thông tin sai lệch ảnh hưởng đến những nỗ lực xây dựng niềm tin mà hai bên đã đạt được. Do đó, kết quả thương lượng tháng 12/2025 mặc dù chưa giải quyết triệt để tranh chấp nhưng được kỳ vọng khôi phục lòng tin của các bên, là cơ sở cho những vòng đàm phán biên giới tiếp theo, góp phần vào sự ổn định lâu dài của khu vực.

Như vậy, các bên trung gian cũng đóng vai trò tích cực trong việc giải quyết tranh chấp Preah Vihear. HĐBA là cơ quan chịu trách nhiệm chính trong việc duy trì hòa bình và an ninh quốc tế, trong khi đó, ASEAN hoạt động dựa trên các nguyên tắc hòa bình, hợp tác và hữu

nghị giữa các quốc gia trong khu vực. Cả HĐBA và ASEAN đã tích cực cung cấp các địa điểm, diễn đàn để hai bên tranh chấp ngồi lại, chia sẻ quan điểm, làm rõ những bất đồng, từ đó tạo điều kiện để dần đi đến phương án chung có thể chấp nhận được. Tuy nhiên, cả HĐBA và ASEAN đều bị ràng buộc bởi nguyên tắc không can thiệp vào công việc nội bộ của quốc gia thành viên. HĐBA chỉ đưa ra các khuyến nghị liên quan đến vấn đề hòa bình và an ninh khi có sự đồng thuận của cả năm nước ủy viên thường trực. Mặt khác, các quyết định của ASEAN đều phải được thông qua bằng đồng thuận. Vai trò Chủ tịch ASEAN của Malaysia cũng chỉ có thể phát huy khi có sự đồng ý và thiện chí từ các bên tranh chấp. Malaysia hay ASEAN chỉ có thể tác động bằng con đường ngoại giao như kêu gọi, khuyến nghị và thúc đẩy đối thoại, khó có thể can dự sâu vào tranh chấp, càng không có khả năng gây sức ép hay áp dụng chế tài hoặc biện pháp cưỡng chế quyết liệt. Do đó, các bên trung gian cũng gặp nhiều hạn chế trong việc đưa ra các sáng kiến, giải pháp thiết thực, cụ thể để giải quyết triệt để tranh chấp Preah Vihear. Mỹ và Trung Quốc cũng tham gia tích cực trong quá trình trung gian hòa giải xung đột, nhưng kết quả giải quyết tranh chấp duy trì lâu dài, bền vững hay không vẫn phụ thuộc chủ yếu vào thiện chí của các bên khi đàm phán cũng như mức độ tôn trọng, thiện chí thực hiện các cam kết sau đàm phán.

4.3. Biện pháp tài phán

Bên cạnh các biện pháp ngoại giao, Campuchia và Thái Lan đã sử dụng cả biện pháp tài phán để giải quyết tranh chấp biên giới. Năm 1962, ICJ đã ra phán quyết công nhận chủ quyền của Campuchia đối với ngôi đền [7]. Tuy nhiên, phán quyết này còn nhiều điểm chưa rõ ràng khiến cho tranh chấp chưa được giải quyết một cách triệt để. Thứ nhất, nội hàm của một số nguyên tắc làm căn cứ cho phán quyết, ví dụ nguyên tắc *acquiescence* (ngầm thừa nhận) hoặc nguyên tắc *estoppel*, chưa được Tòa giải thích rõ ràng. Thứ hai, Tòa chưa giải thích giới hạn của “khu vực lân cận Đền Preah Vihear”, tức là chưa làm rõ chủ quyền của khu vực có diện tích 4,6

km² xung quanh ngôi đền. Sau phán quyết của ICJ năm 1962, Thái Lan đã rút quân khỏi khu vực Đền Preah Vihear nhưng dựng lên một hàng rào thép gai cách Đền Preah Vihear chỉ khoảng vài mét, trong khi Campuchia lập luận rằng khu vực lân cận Đền Preah Vihear bao gồm toàn bộ mỏm Preah Vihear và đồi Phnom Trap ở phía Tây đều thuộc chủ quyền của Campuchia [12].

Năm 2011, khi xung đột khu vực biên giới trở nên phức tạp, ICJ đã đưa ra một loạt các biện pháp tạm thời, yêu cầu i) hai bên rút quân khỏi khu vực phi quân sự tạm thời và không được tiến hành các hành vi xung đột quân sự tại khu vực này, ii) Thái Lan không được cản trở Campuchia tự do tiếp cận Đền Preah Vihear hoặc cản trở việc cung cấp nhu yếu phẩm cho dân thường ở khu vực này, iii) các bên tiếp tục các cơ chế hợp tác theo ASEAN và iv) các bên không được thực hiện các hành vi có khả năng làm nghiêm trọng hoặc làm phức tạp tranh chấp [11]. Theo Điều 41 Quy chế ICJ, Tòa có thẩm quyền đưa ra các biện pháp khẩn cấp tạm thời trong trường hợp khẩn cấp khi có nguy cơ thực tế và sắp xảy ra có thể gây ra những tổn hại không thể khắc phục được trước khi Tòa đưa ra phán quyết.

Năm 2013, theo đề nghị của Campuchia, ICJ đưa ra phán quyết với nỗ lực giải quyết những mâu thuẫn về cách hiểu Phán quyết năm 1962 của các bên. Tòa giải thích “khu vực lân cận Đền Preah Vihear” chỉ giới hạn ở mỏm Preah Vihear dựa trên những đặc điểm tự nhiên, không bao gồm đồi Phnom Trap [7]. Đồng thời, Tòa cũng khẳng định các bên có nghĩa vụ hợp tác để bảo vệ ngôi đền như một di sản văn hóa và tôn giáo của nhân loại, và do vậy Thái Lan phải rút quân khỏi khu vực thuộc chủ quyền của Campuchia và không được cản trở quyền tiếp cận đền Preah Vihear của Campuchia [7]. Phán quyết này nhận được sự nhất trí cao giữa các thẩm phán hơn so với Phán quyết năm 1962 vì không giải quyết các vấn đề tranh chấp được đệ trình bổ sung theo mong muốn của bất kỳ bên nào mà chỉ giải thích phán quyết đã có, phù hợp với nguyên tắc *res judicata* theo Điều 60 của Quy chế Tòa.

Trong bối cảnh cuộc đụng độ biên giới gần đây, ngày 16/6/2025, chính phủ Campuchia chính thức đệ đơn lên ICJ, yêu cầu tòa phân xử

tranh chấp biên giới với Thái Lan tại 4 khu vực: Ta Moan Thom, Ta Moan Tauch, Ta Krabei và Mom Bei (khu vực xảy ra đụng độ). Ngay lập tức, Thái Lan tuyên bố không công nhận thẩm quyền của tòa, đồng thời nhấn mạnh rằng theo Biên bản ghi nhớ MOU43 năm 2000, hai bên phải giải quyết tranh chấp biên giới thông qua đối thoại chứ không phải bằng hành động pháp lý đơn phương [43]. Cần lưu ý rằng, từ năm 1960, Thái Lan cũng đã không công nhận thẩm quyền của ICJ [6]. Tuy nhiên, bằng phán quyết ngày 26/5/1961, ICJ đã bác bỏ đệ trình này của Thái Lan, cho rằng tuyên bố ngày 20/5/1950 của Thái Lan đã công nhận thẩm quyền bắt buộc của Tòa theo Khoản 2, Điều 36 của Quy chế Tòa [6]. ICJ chưa đưa ra tuyên bố chính thức nào về đệ trình gần đây của Campuchia liên quan đến tranh chấp ở bốn khu vực Ta Moan Thom, Ta Moan Tauch, Ta Krabei, và Mom Bei. Tuy nhiên, có thể thấy, việc Thái Lan tuyên bố không chấp nhận thẩm quyền của Tòa ở thời điểm này cũng chưa đảm bảo chắc chắn rằng ICJ sẽ không thụ lý vụ kiện theo yêu cầu của Campuchia. Vì vậy, kết quả của biện pháp tài phán này vẫn còn đề ngò.

Có thể thấy, tranh chấp Preah Vihear phần nào được giải quyết bằng biện pháp tòa án. Khi các bên đệ trình tranh chấp lên tòa án, theo quy định và trình tự thủ tục của tòa, tòa án chắc chắn đưa ra một giải pháp giải quyết tranh chấp phù hợp với các quy định của luật pháp quốc tế. Năm 1962 và 2013, căng thẳng đều hạ nhiệt và khu vực tranh chấp trở lại ổn định hơn sau mỗi phán quyết của tòa án. Điều này một phần nhờ thiện chí thực hiện phán quyết của hai nước. Tuy nhiên, trên thực tiễn, các cơ chế hiện tại chưa đủ mạnh để cưỡng chế thi hành nếu một trong hai bên không thực thi phán quyết của Tòa. Sau phán quyết, Thái Lan vẫn chịu chỉ trích nặng nề từ dư luận trong nước do để thua trong vụ kiện. Mặt khác, các phán quyết của ICJ vẫn chưa giải quyết triệt để gốc rễ của tranh chấp do vẫn chưa xác định được đường biên giới trên bộ cụ thể giữa hai nước. Do đó, sau các phán quyết của tòa, tranh chấp mới tạm hạ nhiệt và vẫn có thể bùng lên vào bất cứ lúc nào. Và thực tế đụng độ trở lại từ tháng 5/2025 là minh chứng cho thấy biện

pháp tòa án được áp dụng hai lần trước đó vẫn chưa mang lại một giải pháp hòa bình lâu dài cho tranh chấp biên giới giữa hai nước.

4.4. Triển vọng áp dụng các biện pháp hòa bình cho các xung đột gần đây

Nhìn chung, Campuchia và Thái Lan đã thể hiện nỗ lực giải quyết tranh chấp thông qua nhiều biện pháp đa dạng, từ đàm phán, tham vấn đến các biện pháp trung gian của các tổ chức quốc tế (Liên hợp quốc, ASEAN), và vận dụng cả các biện pháp tài phán thông qua ICJ. Tuy nhiên, tranh chấp Preah Vihear vẫn chưa được giải quyết dứt điểm. Các phân tích trên đây cho thấy để giải quyết tranh chấp một cách triệt để thì không biện pháp nào đóng vai trò quyết định, hoàn toàn phụ thuộc nhiều vào thiện chí của Campuchia và Thái Lan. Đối với xung đột gần đây tại khu vực biên giới giữa hai nước, có thể rút ra một số đánh giá về triển vọng áp dụng các biện pháp hòa bình như sau.

Thứ nhất, biện pháp đàm phán vẫn nên là biện pháp được ưu tiên áp dụng nhất. Tuy không giải quyết được tranh chấp một cách nhanh chóng và triệt để ngay lập tức, nhưng đàm phán cho phép các bên được linh hoạt và thể hiện quan điểm lập trường của mình một cách rõ ràng nhất. Việc duy trì được đàm phán và thiện chí của các bên cũng là yếu tố quan trọng nhất quyết định đến hiệu quả của việc giải quyết tranh chấp. Gốc rễ của vấn đề tranh chấp là do hai nước vẫn chưa thống nhất được đường biên giới trên bộ tại khu vực Preah Vihear và một số khu vực lân cận. Vấn đề này liên quan đến chủ quyền lãnh thổ của mỗi nước, do đó, hết sức phức tạp, và chỉ có thể giải quyết triệt để bằng thiện chí hợp tác đàm phán của hai bên. Tuy nhiên, một số yếu tố sẽ cản trở hiệu quả của biện pháp này trên thực tế, đó là i) Campuchia hiện không muốn đàm phán các vấn đề liên quan đến 4 khu vực tranh chấp, trong đó có khu vực xảy ra đụng độ; ii) Tình hình chính trị nội bộ của hai nước hiện đang phức tạp, việc một trong hai bên nhân nhượng trên bàn đàm phán cũng sẽ vấp phải sự phản đối gay gắt từ dư luận nội bộ trong nước. Do đó, biện pháp đàm phán trước mắt sẽ chưa phát huy tác dụng ngay

mà chỉ đóng vai trò làm dịu căng thẳng và hạ nhiệt bất đồng.

Thứ hai, các bên trung gian nên phát huy vai trò hơn trong việc giải quyết tranh chấp này. Tuy HĐBA Liên hợp quốc là cơ quan chịu trách nhiệm chính trong việc duy trì hòa bình và an ninh quốc tế, cơ quan này hiện nay đang phải đối mặt với nhiều thách thức và chỉ trích khi bị các nước thành viên thường trực chi phối và không thể giải quyết hiệu quả các xung đột nghiêm trọng tại Ukraine - Nga, xung đột tại Gaza và gần đây nhất là xung đột Iran - Israel với sự tham gia của Mỹ. Trong khi đó, các vụ đụng độ ở khu vực biên giới giữa Campuchia và Thái Lan có quy mô và phạm vi nhỏ hẹp, hai bên cũng cam kết giải quyết tranh chấp một cách hòa bình, do đó khả năng leo thang trở thành một xung đột lớn trên diện rộng tới mức ảnh hưởng đến hòa bình và an ninh quốc tế là thấp. Vì vậy, HĐBA Liên hợp quốc tuy có thẩm quyền nhưng chưa phải là một bên trung gian phù hợp đối với tranh chấp này. Trong khi đó, ASEAN vẫn chưa đóng vai trò đủ tích cực để giải quyết các bất đồng giữa các quốc gia trong khu vực. Ngoài cuộc thảo luận tại Hội nghị Cấp cao ASEAN lần thứ 46 và 47 tại Malaysia, đến nay ASEAN vẫn chưa có một động thái chủ động nào để giúp hạ nhiệt tranh chấp. Thực tiễn từ năm 2011 đến nay cho thấy vai trò trung gian hiệu quả của Chủ tịch ASEAN, hỗ trợ cùng với các biện pháp giải quyết tranh chấp khác, để giúp hai bên giảm căng thẳng tiến tới rút quân và ổn định khu vực biên giới. Vai trò của ASEAN sẽ được thể hiện rõ nét hơn nếu các quốc gia ASEAN tham gia trung gian tích cực hơn bên ngoài khuôn khổ các Hội nghị Cấp cao, khuyến khích các bên sử dụng đến các cơ chế hiện có trong TAC để giải quyết bất đồng, qua đó không chỉ góp phần xử lý hiệu quả tranh chấp hiện tại mà còn củng cố niềm tin vào cơ chế khu vực để giải quyết các tranh chấp trong tương lai.

Thứ ba, biện pháp tòa án hứa hẹn sẽ góp phần giải quyết một phần tranh chấp nếu tòa ICJ chứng minh có thẩm quyền và có đủ bằng chứng, lập luận để kết luận về chủ quyền đối với bốn khu vực tranh chấp mà Campuchia đệ trình. Tuy nhiên, biện pháp này cũng sẽ mất nhiều thời gian và nguồn lực của cả hai nước, khiến cho quan hệ

ngoại giao của hai nước ngày càng trở nên phức tạp nhất là khi Campuchia kiên quyết không đàm phán về bốn khu vực tranh chấp còn Thái Lan lên án hành động pháp lý đơn phương và tuyên bố không chấp nhận thẩm quyền của tòa. Kể cả khi tòa ra được phán quyết cụ thể, việc thực thi phán quyết này vẫn phụ thuộc vào sự cân bằng giữa phán quyết và thiện chí của cả hai bên trong tranh chấp. Mặt khác, gốc rễ của vấn đề là đường biên giới giữa hai nước cũng không thuộc thẩm quyền của tòa do đó tranh chấp vẫn sẽ chưa được giải quyết triệt để kể cả khi có phán quyết của ICJ.

5. Kết luận

Tranh chấp Đền Preah Vihear là một trong những tranh chấp lãnh thổ phức tạp và kéo dài với sự đan xen chặt chẽ giữa các yếu tố lịch sử, văn hóa, pháp lý và chính trị. Trong quá trình giải quyết, các biện pháp hòa bình đã được các bên áp dụng như đàm phán song phương, trung gian khu vực và cơ chế tài phán quốc tế. Những biện pháp này tuy chưa thể mang lại một giải pháp triệt để, nhưng đã góp phần làm giảm căng thẳng, duy trì đối thoại và tạo điều kiện tiếp cận các giải pháp bền vững. Việc kết hợp linh hoạt giữa các biện pháp giải quyết tranh chấp, bao gồm đàm phán, trung gian và tòa án, với nhận thức rõ ràng về hạn chế và hiệu lực của từng biện pháp chính là hướng đi khả thi nhất cho các bên. Cùng với đó, thiện chí chính trị và hợp tác xây dựng, cũng như sự tận tâm, thiện chí tuân thủ các nguyên tắc cơ bản của luật quốc tế từ cả Campuchia và Thái Lan, đóng vai trò then chốt. Chỉ khi hai bên cùng chia sẻ mục tiêu giải quyết tranh chấp một cách hòa bình và công bằng, mới có thể đạt được một giải pháp ổn định, lâu dài và khả thi trong thực tế.

Tài liệu tham khảo

- [1] UNESCO, Temple of Preah Vihear, <https://whc.unesco.org/en/list/1224/> (accessed on: November 6th, 2025).
- [2] R. Ratcliffe, Cambodia and Thailand Continue Fighting despite Trump Claim of “Immediate” Ceasefire Talks, <https://www.theguardian.com/world/2025/jul/26/cambodia-calls-for-immediate-ceasefire-with-thailand-after-two-days-of-deadly-clashes-border> (accessed on: August 27th, 2025).
- [3] R. Ratcliffe, Half a Million Flee as Deadly Cambodia-Thailand Border Clashes Escalate, <https://www.theguardian.com/world/2025/dec/11/hailand-cambodia-border-evacuation> (accessed on: April 11th, 2026).
- [4] Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v United States of American), Jurisdiction and Admissibility, Judgement of 27 June 1986 (ICJ), <https://www.icj-cij.org/case/70>, (accessed on: 11th, 2026).
- [5] Case Concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), Application Instituting Proceedings, <https://www.icj-cij.org/case/45> (accessed on: April 11th, 2026).
- [6] Case Concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v Thailand), Preliminary Objections (ICJ), <https://www.icj-cij.org/case/45> (accessed on: April 11th, 2026).
- [7] Case Concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v Thailand), Judgement of 15 June 1962 (ICJ), <https://www.icj-cij.org/case/45> (accessed on: April 11th, 2026).
- [8] Are ICJ Rulings Legally Binding, and Enforceable?, <https://www.nationthailand.com/blogs/news/asean/40051314> (accessed on: June 30th, 2025).
- [9] Q&A: Thailand-Cambodia Temple Dispute, <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-12378001>, (accessed on: June 30th, 2025).
- [10] Security Council Press Statement on Cambodia-Thailand Border Situation (SC/10174), <https://digitallibrary.un.org/record/3869620> (accessed on: April 10th, 2026).
- [11] Request for Interpretation of the Judgement of 15 June 1962 in the Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v Thailand), Provisional Measures, Order of 18 July 2011 (ICJ), <https://www.icj-cij.org/case/151> (accessed on: April 11th, 2026).
- [12] Request for Interpretation of the Judgement of 15 June 1962 in the Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v Thailand), Judgement (ICJ), <https://www.icj-cij.org/case/45> (accessed on: April 11th, 2026).
- [13] D. Tuyên, Thủ tướng Thái Lan và Campuchia trấn an nguy cơ căng thẳng biên giới, <https://vov.vn/the-gioi/thu-tuong-thai-lan-va-campuchia-tran-an>

- nguy-co-cang-thang-bien-gioi-post1155967.vov (accessed on: November 6th, 2025).
- [14] Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Thailand, The 6th Meeting of the Thai - Cambodian Joint Commission on Demarcation for Land Boundary (JBC) in Phnom Penh, <https://www.mfa.go.th/en/content/6th-jbc-thailand-cambodia-phnompenh-2?cate=5d5bcb4e15e39c306000683e> (accessed on: June 30th, 2025).
- [15] N. Chheng, Thailand Calls for Bilateral Talks on Border Issue, as Cambodia Prepares ICJ Case, <https://www.phnompenhpost.com/national/thailand-calls-for-bilateral-talks-on-border-issue-as-cambodia-prepares-icj-case> (accessed on: June 30th, 2025).
- [16] H. Regan, K. Olarn, Thailand's Prime Minister Suspended over Leaked Phone Call with Former Strongman, <https://edition.cnn.com/2025/07/01/asia/thailand-pm-paetongtarn-suspended-intl-hnk> (accessed on: August 28th, 2025).
- [17] C. Skopelity, Three Thai Soldiers Injured by Landmine on Border with Cambodia, Army Says, <https://www.theguardian.com/world/2025/aug/09/three-thai-soldiers-injured-by-landmine-on-border-with-cambodia-army-says> (accessed on: August 28th, 2025).
- [18] R. Ratcliffe, Thailand Seeks to Ease Fears amid Shaky Ceasefire Deal with Cambodia, <https://www.theguardian.com/world/2025/jul/29/thailand-cambodia-ceasefire> (accessed on: August 28th, 2025).
- [19] Thailand Suspends Cambodia Peace Deal after Landmine Blast, <https://www.aljazeera.com/news/2025/11/10/thailand-suspends-cambodia-peace-deal-after-landmine-blast> (accessed on: April 10th, 2026).
- [20] Letter Dated 12 November 2025 from the Permanent Representative of Cambodia to the United Nations Addressed to the President of the Security Council, <https://digitallibrary.un.org/record/4093068?v=pdf> (accessed on: April 10th, 2026).
- [21] T. Chanritheara, Anwar Stresses Mutual Respect, Dialogue Ahead of ASEAN Meeting on Cambodia/Thailand Conflict, <https://cambodianess.com/article/anwar-stresses-mutual-respect-dialogue-ahead-of-asean-meeting-on-cambodiathailand-conflict> (accessed on: April 10th, 2026).
- [22] ASEAN Chair's Statement Special ASEAN Foreign Ministers Meeting on the Current Situation Between Cambodia and Thailand 2025, <https://asean.org/asean-chairs-statement-on-the-special-asean-foreign-ministers-meeting-on-the-current-situation-between-cambodia-and-thailand/> (accessed on: April 11th, 2026).
- [23] Ministry of Foreign Affairs of People's Republic of China, Foreign Ministers of China, Cambodia, and Thailand Hold Trilateral Meeting, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbzhd/202512/t20251229_11789862.html (accessed on: April 10th, 2026).
- [24] United Nations General Assembly, Resolution A/RES/2625(XXV), <https://digitallibrary.un.org/record/202170?v=pdf> (accessed on: April 10th, 2026).
- [25] Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes, <https://digitallibrary.un.org/record/39226> (accessed on: June 30th, 2025).
- [26] M. Shaw, International Law, eighth ed., Cambridge University Press, 2017.
- [27] Mavrommatis Palestine Concessions (Greece v United Kingdom, (1924) (PCIJ), <https://www.icj-cij.org/pcij-series-a> (accessed on: June 30th, 2025).
- [28] Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v Uruguay), Judgement of 20 April 2010 (ICJ), <https://www.icj-cij.org/case/135>, (accessed on: June 30th, 2025).
- [29] J. Merrills, E. D. Brabandere E, Merrills' International Dispute Settlement, seventh ed., Cambridge University Press, 2022.
- [30] X. Son, M. Thang, Three Bilateral Negotiation Mechanisms between Thailand and Cambodia on Border Issues, <https://nhandan.vn/ba-co-che-dam-pham-song-phuong-thai-lan-campuchia-ve-van-de-bien-gioi-post886693.html#:~:text=Cu%E1%BB%99c%20h%E1%BB%8Dp%20%E1%BA%A7n%20g%E1%BA%A7n%20C4%91%C3%A2y,gi%E1%BB%9Bi%20Th%C3%A1i%20Lan%20v%C3%A0%20Campuchia> (accessed on: June 30th, 2025).
- [31] Press Statement by the Royal Thai Government on Thailand - Cambodia Border Situation, <https://www.thailand.go.th/useful-information-detail/press-statement-by-the-royal-thai-government-on-thailand---cambodia-border-situation> (accessed on: June 30th, 2025).
- [32] P. Sothirak, Cambodia's Border Conflict with Thailand, Southeast Asian Affairs (2013) 87-100, <http://www.jstor.org/stable/23471138>.
- [33] Đ. Trường, H. Vũ, Campuchia và Thái Lan tổ chức Phiên họp lần thứ 6 của Ủy ban Biên giới Hỗn hợp, <https://nhandan.vn/campuchia-va-thai-lan-to>

- chuc-phien-hop-lan-thu-6-cua-uy-ban-bien-gioi-hon-hop-post886868.html (accessed on: June 30th, 2025).
- [34] V. Mishra, UN Urges Restraint as Thailand-Cambodia Clashes Displace Thousands; Security Council Meets, <https://news.un.org/en/story/2025/07/1165503> (accessed on: August 28th, 2025).
- [35] E. Parpart, UN Security Council Meets on Thailand-Cambodia Border Conflict, Calls for Restraint and Peaceful Resolution, <https://www.thaienquirer.com/55620/un-security-council-meets-on-thailand-cambodia-border-conflict-calls-for-restraint-and-peaceful-resolution/> (accessed on: August 28th, 2025).
- [36] Statement by ASEAN Chair, Singapore's Minister for Foreign Affairs George Yeo on the Temple of Preah Vihear, <https://asean.org/statement-by-minister-for-foreign-affairs-george-yeo-singapore-22-july-2008/> (accessed on: April 10th, 2026).
- [37] B. Padden, Thailand - Cambodia Agree to Indonesian Observers at Border, <https://www.voanews.com/a/thailand-cambodia-agree-to-indonesian-observers-at-border-121401724/139040.html> (accessed on: July 3rd, 2025).
- [38] T. Rinith, ASEAN Chair Urges Calm in Cambodia-Thailand Row, https://www.khmertimeskh.com/501696915/asean-chair-urges-calm-in-cambodia-thailand-row/#google_vignette (accessed on: June 30th, 2025).
- [39] R. Ratcliffe, Thailand and Cambodia Agree to "Immediate and Unconditional" Ceasefire, <https://www.theguardian.com/world/2025/jul/28/thailand-cambodia-ceasefire-malaysia> (accessed on: August 27th, 2025).
- [40] T. Chanritheara, Anwar Stresses Mutual Respect, Dialogue Ahead of ASEAN Meeting on Cambodia/Thailand Conflict, <https://cambodianess.com/article/anwar-stresses-mutual-respect-dialogue-ahead-of-asean-meeting-on-cambodiathailand-conflict> (accessed on: April 11th, 2026).
- [41] R. Claffey, Thailand-Cambodia Border Agreement on Shaky Ground, <https://doi.org/10.59425/eabc.1763546400> (accessed on: April 10th, 2026).
- [42] B. Ma, Mediation with Chinese Characteristics in the 2025 Thailand-Cambodia Border Crisis, <https://doi.org/10.59425/eabc.1765879200> (accessed on: April 10th, 2026).
- [43] Cambodia File International Court to Arbitrate Border Dispute with Thailand, <https://www.khmertimeskh.com/501693730/cambodia-to-file-icj-complaint-over-border-area-with-or-without-thai-agreement/> (accessed on: June 30th, 2025).